

Verslag gebiedsbijeenkomst Paterswoldsemeer

Datum: 3 februari 2020

Locatie: De BuitenSociëteit, Haren

Presentaties en de tijdlijn zijn te vinden op: [https://www.noorderzijvest.nl/ons-werk/projecten/projecten-\(lopend\)/gebiedsprogramma-pat/](https://www.noorderzijvest.nl/ons-werk/projecten/projecten-(lopend)/gebiedsprogramma-pat/)

Welkomstwoord – Paul Taming, DB-lid waterschap Noorderzijvest

Paul Taming, Dagelijks Bestuurslid waterschap Noorderzijvest, heet de aanwezigen welkom. Hij legt uit dat het waterschap al enige tijd bezig is met de Kaderrichtlijn Water (KRW) opgaven voor het Paterswoldsemeer. Deze Europese richtlijn heeft als doel de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater in Europa te waarborgen. Het Paterswoldsemeer heeft een grote recreatieve functie en vormt een belangrijk uitloopegebied voor de stad Groningen en omgeving. Het waterschap heeft dan ook opgaven te realiseren in een gebied waar veel verschillende belangen zijn. Het waterschap heeft gemerkt dat er veel vragen, zorgen en bezwaren zijn over de uit te voeren KRW maatregelen. Om die reden is eind 2019 bureau Weusthuis en Partners ingehuurd om met een aantal partijen om tafel te gaan en het net op te halen; welke zorgen, vragen en bezwaren leven er? Het bureau is met een advies gekomen dat het waterschap ter harte neemt.

De KRW opgaven zijn een Europese verplichting en het bestuur van het waterschap heeft de verantwoordelijkheid om de KRW opgaven te realiseren. Tegelijkertijd streeft het waterschap naar breed gedragen oplossingen waarbij, waar mogelijk, rekening gehouden wordt met de verschillende functies van het meer. De geluiden uit de omgeving neemt het waterschap serieus en zowel organisatie als bestuur zien in dat een intensievere vorm van overleg en communicatie gewenst is. Deze avond is daartoe een eerste aanzet.

Opgave Kaderrichtlijn Water – Bert Jan Pol, waterschap Noorderzijvest

Bert Jan Pol licht het advies van bureau Weusthuis toe. Op basis van de verschillende gesprekken adviseerde Weusthuis om belanghebbenden meer te betrekken bij het proces van de KRW. En om meer en aan de hand van onderzoeksresultaten duidelijkheid te geven over de huidige waterkwaliteit van het Paterswoldsemeer en het effect van deze maatregelen op de kwaliteit. Ook adviseerde Weusthuis om de KRW-maatregelen voor de korte termijn, waaronder de geplande inrichting van 3 ha moeraszone, te plaatsen in het grotere KRW-proces.

Deze avond gebruiken we daarom om aanwezigen zo goed mogelijk mee te nemen in het KRW-proces, de onderzoeken en huidige stand van zaken. Daarnaast wil het waterschap graag afspraken maken voor een vervolg waarin het met de omgeving aan de slag gaat om te kijken naar invulling van maatregelen fase 2 (korte termijn) en het uitwerken van varianten voor fase 3 (langere termijn met 2027 als einddoel).

KRW proces

Bert Jan geeft aan de hand van een tijdlijn uitleg over het KRW-proces. Deze in 2000 door de Europese lidstaten opgestelde richtlijn integreert verschillende Europese waterkwaliteitsrichtlijnen,

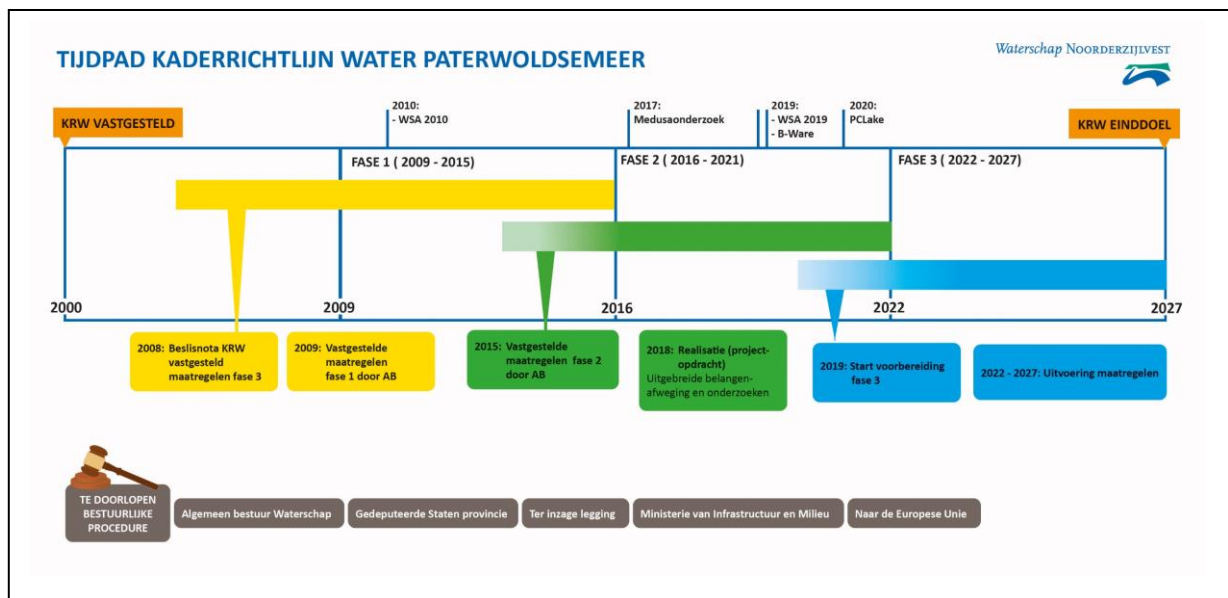

waardoor Europa één taal spreekt op het gebied van watervraagstukken en grensoverschrijdende waterproblemen gemeenschappelijk op stroomgebiedniveau worden aangepakt. In Nederland vertaalt de Rijksoverheid de KRW in landelijke beleidsuitgangspunten, kaders en instrumenten. De minister van Infrastructuur en Milieu is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de KRW. Op regionaal niveau verzorgen de provincies de uitvoering met betrekking tot het grondwater (diep) en de waterschappen de uitvoering met betrekking tot het oppervlaktewater en grondwater (ondiep).

De waterschappen hebben KRW-oppervlaktewaterlichamen benoemd, begrensd en ingedeeld in categorieën en typen. Per KRW-watertype zijn vervolgens ecologische referentiecondities bepaald. Deze condities (bestaande uit verschillende biologische en (fysisch-)chemische onderdelen) geven aan welke kwaliteit het waterlichaam uiteindelijk minimaal moet hebben. Het Paterwoldsemeer is gecategoriseerd tot watertype M27; matig grote ondiepe laagveenplas. Onder meer omdat het Paterwoldsemeer een sterk recreatief karakter heeft, zijn de oorspronkelijke referentiecondities bij aanvang van het KRW-proces naar beneden bijgesteld op basis van mogelijke maatregelen die de gebruiksfuncties niet significant aantasten. De condities die zijn vastgesteld, zijn voor het waterschap echter wel verplichtend en moeten in 2027 gehaald zijn.

Fasering KRW

In 2027 moeten alle KRW-waterlichamen aan de referentiecondities voldoen. De KRW kent een plancyclus van zes jaar waaraan een monitoringscyclus en rapportageverplichting is gekoppeld. Na iedere fase wordt gekeken wat de status is en wat er nog nodig is om de doelen (referentiecondities) in 2027 te bereiken. Om die reden is de voorbereiding voor fase 3 (SGB3) reeds gestart, terwijl de maatregelen voor fase 2 nog moeten worden uitgevoerd. Om tot de uiteindelijke set aan maatregelen te komen wordt een aantal stappen in de besluitvorming doorlopen: algemeen bestuur waterschap >> provinciale staten >> terinzagelegging >> ministerie >> EU. Dat proces kost tijd.

Uit de laatste Watersysteemanalyse (2019) en aanvullend onderzoek blijkt dat de maatregelen fase 2 die in de projectopdracht zijn benoemd, minimaal uitgevoerd moeten worden om de doelen in 2027 te halen. Daarnaast zijn aanvullende maatregelen nodig die in fase 3 moeten worden uitgevoerd. Door toename van kennis, nieuwe ontwikkelingen en methodiek (ecologische sleutelfactoren) was

het bij de watersysteemanalyse in 2019 mogelijk beter inzicht te krijgen in de bijdragen van bronnen. Door daarnaast een extra studie (PCLake modelering) uit te voeren, kunnen verschillende scenario's worden doorgerekend en worden de effecten van maatregelen in samenhang inzichtelijker. Hierdoor wordt het makkelijker om 'aan knoppen' te draaien en te kijken naar de effecten van verschillende combinaties van maatregelen. Uit de PCLake modelering maakt het waterschap onder meer op dat de inrichting van 3 ha moeraszone minimaal lijkt te zijn, maar dat de benoemde maatregel van 25 ha waarschijnlijk niet nodig is en sterk gereduceerd kan worden door bronmaatregelen te nemen. Echter zonder bronmaatregelen te nemen is de benoemde maatregel van 25 ha wel nodig.

Om de belanghebbenden zo veel mogelijk te betrekken stelt het waterschap een tweesporen-aanpak voor:

1. Betrekken van de omgeving voor de invulling van benoemde maatregelen, o.a. inrichting ijzerzandbassin, inrichting vispassage, peilbesluit en inrichting moeraszone. Hiervoor zullen verschillende bijeenkomsten plaatsvinden. De inrichting 3 ha moeraszone (hoe en waar) staat voor 24 februari gepland.
2. Het samenstellen van een gebiedsgroep met een brede vertegenwoordiging die aan de slag gaat om, met een doorkijk naar 2027, te kijken naar verschillende varianten aan maatregelen om te komen tot een breed gedragen voorkeursvariant (knoppensessies).

NB: de uitgebreide tijdbalk (met maatregelen) en een uitgebreidere uitleg over de KRW is te vinden op de projectenpagina van het Paterswoldsemeer: [https://www.noorderzijvest.nl/ons-werk/projecten/projecten-\(lopemd\)/gebiedsprogramma-pat/](https://www.noorderzijvest.nl/ons-werk/projecten/projecten-(lopemd)/gebiedsprogramma-pat/)

De waterkwaliteit Paterswoldsemeer – Bart-Jan Vreman, Arcadis

Bart-Jan Vreman is aquatisch ecooloog en vanuit Arcadis betrokken bij het KRW -proces Paterswoldsemeer. Hij licht de huidige ecologische kwaliteit van het Paterswoldsemeer toe. Een overzicht laat zien dat de biologie ondersteunende condities (fysische chemie) redelijk op orde zijn, maar de biologische parameters vis, kleine waterbeestjes (macrofauna), waterflora en fytoplankton (algen) nog niet. Goede fysisch chemische condities zijn een voorwaarde om tot goede biologische condities te komen. Alle condities hebben effect op elkaar; er is sprake van een gevoeligen evenwicht.

Voor een goede ecologische toestand van het Paterswoldsemeer dienen de biologische parameters het GEP (Goed Ecologisch Potentieel) te bereiken. De GEP's van het Paterswoldsemeer zijn door het waterschap zorgvuldig afgestemd op ecologische potenties. Zo zijn de GEP's voor een aantal parameters al verlaagd ten opzichte van de referentietoestand (STOWA Maatlatten).

Doordat nog niet alle biologische condities goed zijn is het meer in de zomer troebel en gedomineerd door blauwalgen. Dat komt door een te hoge nutriëntenbelasting (fosfor) en deels door opwervende slibdeeltjes (door windinvloed en vaarbewegingen). Dit uit zich in te weinig ondergedoken waterplanten, waardoor ook het habitat van vis en kleine waterbeestjes (macrofauna) onvoldoende is.

Reductie bronnen

Bart-Jan legt uit dat relatief gemakkelijk een omslagpunt van helder naar troebel water wordt bereikt, maar dat er om weer van troebel naar helder water te komen heel veel inspanningen verricht moeten worden. Hij licht de verschillende onderzoeken kort toe en staat stil bij de water- en stoffenbalans. Hierdoor wordt onder meer duidelijk dat door ook te werken aan verschillende bronnen, zoals de reductie van de fosforvrucht vanuit Leijenloop, Hoornsedijk en het Noord-Willemskanaal, de (fosfor)belasting op het meer kan afnemen. Dat maakt het mogelijk dat een

maatregel als 'aanleg 25 ha moeraszone' in combinatie met andere (bronreductie)maatregelen niet volledig uitgevoerd hoeft te worden.

Vergroten veerkracht

Naast de reductie van bronnen is het vergroten van de ecologische veerkracht (het areaal moeras) van belang. Hierdoor is het meer minder gevoelig voor factoren als een (tijdelijke!) extra fosfaatbelasting en het warmer wordende klimaat. De veerkracht van het meer wordt onder meer vergroot door het inrichten van natuurvriendelijke zones (natuurvriendelijke oevers en moeraszones). Hoeveel hectare er precies nodig is en welke waterplantenbedekking dan te verwachten valt wordt momenteel uitgewerkt door Arcadis en getoetst door het NIOO. Hierover kan het waterschap op 24 februari meer helderheid geven.

Het is goed om te beseffen dat door het vergroten van de ecologische veerkracht (in combinatie met bronreductie) niet alleen de kans op blauwalgenbloeien afneemt, maar dat hierdoor ook het habitat voor vis, macrofauna en waterplanten geschikter wordt. Waterplanten hebben daarnaast een bufferende werking op de stijging van de watertemperatuur en gaan de concurrentiestrijd aan met blauwalgen als het gaat om de beschikbaarheid van nutriënten. Wortelende waterplanten beperken ook de opwerveling van slibdeeltjes en daarmee de vertroebeling. Het stimuleren van waterplanten heeft dus in meerdere opzichten een positief effect op het Paterswoldsemeer.

Overigens is niets doen geen optie want dan zal de ecologische kwaliteit van het Paterswoldsemeer, onder invloed van externe factoren zoals klimaatverandering, eerder achteruit gaan dan verbeteren.

Vragen

Naar aanleiding van de presentaties van Bert Jan en Bart-Jan worden veel vragen gesteld. Daarnaast zijn enkele vragen op het bord gehangen en heeft het waterschap nog een aantal vragen per mail ontvangen naar aanleiding van de avond op 3 februari. In bijlage I treft u het volledige overzicht van alle gestelde vragen en de beantwoording.

NB: De beantwoording van de vragen betreft de beantwoording zoals die is gedaan op de avond van 3 februari jl., voor de volledigheid aangevuld met extra informatie om de vragen zo zorgvuldig en volledig mogelijk te beantwoorden.

Analyse door bureau Weusthuis en Partners – Sytse Kroes, bureau Weusthuis

Sytse Kroes van Bureau Weusthuis en Partners geeft aan dat hij samen met collega Andreas Hartman eind 2019 gesprekken gevoerd heeft met vier belangenpartijen en binnen het waterschap met de bestuurder Paul Taming en het projectteam.

Er is veel opgehaald uit deze gesprekken. Op hoofdlijnen is vanuit de omgeving aangegeven dat het waterschap zich concentreert op de uitvoeringsmaatregelen: peilbeheer, moeraszones, aan- en afvoer van het water. Het gebied is voor een betere waterkwaliteit, maar er leven verschillende vragen (nut en noodzaak van de maatregelen, zijn er alternatieven) en zorgen (overlast door muggen en stank, plantengroei, behoud bevaarbaar oppervlak, etc.)

Er is aangegeven dat de communicatie vanuit het waterschap beter kan. Men ervaart wisselende verhaallijnen en onderbouwing. Er worden daardoor ook vraagtekens gezet bij die onderbouwing. Het gevoel leeft dat het waterschap gedreven wordt door tijd en geld. En onvoldoende oog heeft voor de recreatieve functie van het meer.

Analyse

Weusthuis constateert ook dat het waterschap twee verschillende sporen bewandelt. Vanuit de afdeling Strategie en Beleid wordt ingezet op de watersysteemanalyse, het formuleren van de concept maatregelenset (fase 3) en het doorlopen van het bestuurlijke proces. Afdeling Plannen en Projecten volgt een uitvoeringsspoor (fase 2), waarbij maatregelen ten uitvoer worden gebracht.

Het bureau constateert ook dat veel zorgen en bezwaren gaan over de achtergrond en onderbouwing en dat er een achterstand in kennis is bij de partijen. Belanghebbenden zijn onvoldoende betrokken en meegenomen in het (grotere KRW) proces.

Advies

Het advies richt zich daardoor op informeren én betrekken. Neem de belanghebbende mee door het volledige KRW proces uit te leggen, maar ook door de huidige waterkwaliteit te duiden (wat is de kwaliteit nu, wat dragen de maatregelen daar aan bij). Daarnaast is het advies om het gebied te betrekken bij de keuze in maatregelen, onder meer door het instellen van een gebiedsgroep en het organiseren van zogenaamde 'knoppensessies' met de gebiedsgroep en experts, waarbij verschillende combinaties van maatregelen kunnen worden doorgerekend en gezamenlijk een voorkeursvariant (set aan maatregelen) te komen. Om dat te doen is het nodig om het strategische spoor en het uitvoeringsspoor samen te trekken, zodat de maatregelen in het grotere geheel kunnen worden geplaatst. Dit advies is door het waterschap overgenomen en hier wordt verdere invulling aangegeven.

Vervolg

De avond wordt afgesloten door avondvoorzitter Jannes Boer. Er is deze avond veel informatie gegeven. Er zijn ook veel vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. De grootste zorg die tijdens deze avond is uitgesproken betreft waterplanten; bij een helderder meer komen meer planten. Men vreest voor overlast. Daarnaast is door aanwezigen de oproep gedaan om de KRW doelen (referentiecondities) verder naar beneden te krijgen.

Het waterschap heeft de taak om de KRW-doelen zoals die vastgesteld zijn te realiseren, dat doet zij wel graag samen met de omgeving. In de gewijzigde aanpak zet het waterschap hier steviger op in. Daarbij wordt ingezet op twee sporen:

- **Korte termijn (2020-2021):** de meest recente Watersysteemanalyse (2019) en uitgevoerde onderzoeken laten zien dat de maatregelen die nu zijn belegd in de projectuitvoering voor fase twee minimaal nodig zijn voor het behalen van de KRW- doelen (korte termijn). We betrekken de omgeving bij de invulling van deze maatregelen. Hiervoor worden de volgende bijeenkomsten georganiseerd:
 - Inrichting (hoe + waar) moeraszone (24 februari, op inschrijving). Op deze avond is ook de toetsing door het NIOO op de PCLake berekeningen klaar, waarmee inzichtelijk wordt hoeveel hectare moeraszone daadwerkelijk nodig is.
 - Inloopavond peilbesluit (half maart)
 - Gemaal Hoornse Dijk en inrichting ijzerzandbassin (eerste helft maar met omwonenden)
 - Afvoerroute en inrichting vispassage Piccardthofplas (eerste helft maart met omwonenden)
- **Lange termijn (in 2020 voor 2022-2027):** de restopgaven van fase 2 (de oorspronkelijk geplande 25 ha moeraszones, 25 ha baggeren) en aanvullende maatregelen voor fase 3 (langere termijn) worden meegenomen in zogenaamde 'knoppensessies', waarbij het

waterschap samen met een gebiedsvertegenwoordiging zal kijken naar verschillende scenario's (sets aan maatregelen) om tot een breed gedragen voorkeursvariant te komen. Dit proces wordt begeleid door bureau Weusthuis.

Het waterschap roept op om voor deelname aan beide in te schrijven:

- Bijeenkomst 24 februari via paterswoldsemeer@noorderzijvest.nl
- Gebiedsgroep via a.hartman@weusthuis.nl of s.kroes@weusthuis.nl

Daarnaast is vanuit de aanwezigen de oproep gedaan om breder uit te nodigen. Aan deze oproep geeft het waterschap gehoor, door de uitnodiging breder uit te zetten en ook bij woningen rondom het meer huis aan huis te verspreiden.

BIJLAGE I - VRAGEN

De beantwoording van de vragen betreft de beantwoording zoals die is gedaan op de avond van 3 februari jl., voor de volledigheid aangevuld met extra informatie om de vragen zo zorgvuldig en volledig mogelijk te beantwoorden.

Een van de schriftelijke vragen op het bord was niet helder en hebben wij daarom niet kunnen beantwoorden.

1. Hoe zit het gebied in elkaar, waar komt water in en waar wordt het afgevoerd?

Uitleg volgt aan de hand van de plattegrond: het meer is als een regenton, waarbij er in de zomer zo weinig mogelijk water wordt ingelaten om het meer op peil te houden en in de winter zoveel mogelijk wordt vast gehouden. Bij watertekort wordt er via de sluis water ingelaten vanuit het Noord-Willemskanaal. Water afvoeren gebeurt via de stuw bij de Meerschapsboerderij. In bijlage II treft u een kaart aan waarop de in- en afvoer is aangegeven.

2. Maatregelen in verband met de Kaderrichtlijn Water; wanneer kan de omgeving meepraten, wanneer zijn de inspraakmomenten en hoe zit het met bezwaren indienen?

Meepraten graag. Op korte termijn kan dat over de maatregelen die voor 2022 worden uitgevoerd:

- Inrichting 3 ha moeraszones (hoe en waar) op 24 februari a.s.
- Inrichting ijzerzandbassin gemaal Hoornsedijk (half maart)
- Inrichting vispassage Piccarthofplas (maart)
- Peilbesluit (half maart)

Voor de lange termijn (de planperiode tot 2027) ligt er de wens om met een breed vertegenwoordigde gebiedsgroep verschillende varianten in maatregelen te bespreken (knoppensessie) en zo te komen tot een gezamenlijk gedragen variant. U wordt uitgenodigd om zich hiervoor aan te melden.

Daarnaast gelden per project en voor alle maatregelen de normale procedures om bezwaar te maken tegen het definitieve besluit en in beroep te gaan. Dat wordt op gebruikelijke manier via de site bekend gemaakt.

3. In hoeverre is er gebruik gemaakt binnen de Kaderrichtlijn Water van de mogelijkheid om van de algemene normering af te wijken?

Het Paterswoldsemeer is een zogeheten 'sterk veranderd waterlichaam'. Voor de vier belangrijkste biologische parameters (vis, overige waterflora, macrofauna en fytoplankton) hoeft daarom niet de referentietoestand voor een natuurlijk water bereikt te worden. Vanuit de STOWA referentiemaatlatten (bron: [klik hier](#)) worden voor het Paterswoldsemeer (KRW type M27) specifieke normeringen en doelen opgelegd die passen bij een systeem zoals het Paterswoldsemeer. Bij aanvang van de eerste KRW planfase is deze normering – vanwege het sterk recreatieve karakter van het Paterswoldsemeer – naar beneden bijgesteld, waardoor de parameters voor vis, macrofauna en overige waterflora van 0,6 naar respectievelijk 0,5, 0,45 en 0,2 is verlaagd.

4. Kan de grens opni u naar beneden aangepast kan worden?

Vanaf 1900 zijn de natuurlijke omstandigheden zodanig dat er immers nog nooit een plant heeft gegroeid in het Paterswoldsemeer? Bij aanvang van de eerste KRW planfase is deze normering – vanwege het sterk recreatieve karakter van het Paterswoldsemeer – naar beneden bijgesteld, waardoor de parameters voor vis, macrofauna en overige waterflora van 0,6 naar respectievelijk 0,5, 0,45 en 0,2 is verlaagd. Deze normering kan niet zo maar nog verder naar beneden bijgesteld worden.

5. Je zou bijv. ook kunnen denken aan zuiveringsinstallaties voor verwijdering van fosforverbindingen?

Er zijn meerdere knoppen waaraan we kunnen draaien en dat is precies waar het over gaat als we met elkaar in gesprek gaan en afstemmen in het gebiedsproces.

6. Zijn alle partijen/stakeholders wel goed in beeld, niet iedereen wist van deze bijeenkomst en horecabedrijven hebben geen uitnodiging ontvangen. Kan er niet gewoon een brief in de bus komen?

Het projectteam zorgt ervoor dat naast aankondigingen in de nieuwsbrief en op verschillende websites de uitnodiging ook in de brievenbus komt. Tevens ligt de intekenlijst voor 24 februari a.s. klaar. Aanmelden voor de avond op 24-2 kan ook via: paterswoldsemeer@noorderzijlvest.nl

7. Kunnen we invloed uitoefenen op de soorten waterplanten die er komen met onderscheid van moeras en de rest.

Ja, bijvoorbeeld Krabbenscheer in een luwe natuurvriendelijke zone. Krabbenscheer kan relatief eenvoudig geïntroduceerd worden en heeft heel snel een flinke meerwaarde voor macrofauna en vis. Bij overlast kun je de plant vrij rigoreus verwijderen, afvoeren of ergens anders opnieuw introduceren.

Het sturen op soorten in het Paterswoldsemeer zal in de praktijk lastig gaan. Er komen nu al veel soorten voor die zich onder juiste omstandigheden makkelijk kunnen vestigen en vermeerderen. Denk aan waterpest, schede fonteinkruid en hoornblad. Er zijn wel beheermaatregelen mogelijk om vegetatiegroei in toom te houden, denk aan maaien en afvoeren.

8. De randmeren worden uitgediept naar 4 meter. Fonteinkruid is daar explosief gegroeid. De overlast van Fonteinkruid geldt bijvoorbeeld ook voor de Kralingse Plas in Rotterdam. De zeilvereniging voorziet een groot probleem met waterplanten. Straks is het meer niet meer begaanbaar. Er worden grote wedstrijden gehouden.

Fonteinkruiden passen in een voedselrijk systeem, zoals Paterswoldsemeer. Het is dus mogelijk dat deze planten ook hier gaan groeien. Qua maatregelen tegen woekering van waterplanten moet er bijvoorbeeld gedacht worden aan een maaiprotocol, waarbij in afstemming met de recreatievaart wordt bekeken waar wel/niet gemaaid wordt en hoe vaak.

Voor de Kralingse Plas wordt op dit moment met betrokkenen een maaiprotocol opgesteld. Leidend hierin zijn de regels die zijn afgesproken in het STOWA rapport “Stappenplan aanpak waterplantenoverlast” (bron: [klik hier](#)). Het waterschap heeft hierover goed contact met het Meersch (verantwoordelijk voor beheer en onderhoud) om tot goede afspraken te komen en deze vast te leggen.

9. Er wordt overal gevaren, dus een maaiprotoocol zoals bij Kralingse Plas werkt niet in dit gebied. Met een zeilboot vaar je niet in een zone, je hebt het hele meer nodig.

Recreatie is erg belangrijk voor dit meer. Een waterplantvrije zone hoort daarbij. Daarom willen we graag samen praten over de mogelijk te nemen maatregelen. Overigens klopt de stelling niet dat een maaiprotoocol niet werkt als er overal gevaren wordt. In een maaiprotoocol spreek je namelijk af tot op welke diepte de waterplanten worden gemaaid, de methode, frequentie en met welk materieel.

10. Wat gebeurt er als het waterschap Noorderzijlvest niet voldoet aan de Europese richtlijn? Dit is nu eenmaal een watersportgebied met roeiers, zeilers, zwemmers. Er kan simpelweg geen millimeter van het wedstrijdwater af!

Het waterschap heeft de verplichting om aan de KRW-doelen te voldoen. Doen we dat niet – of laten we niet zien dat we hier alles aan gedaan hebben – dan zijn economische sancties niet uitgesloten (bron: [klik hier](#)). Boetes gaan in eerste instantie naar het Rijk, maar het Rijk kan e.e.a. wel gaan verhalen bij decentrale overheden.

We willen overlast uiteraard zo veel mogelijk voorkomen. Dat betekent dat we de verschillende belangen mee willen nemen. Daarom nodigen wij u uit om deel te nemen aan de gebiedsgroep, zodat we gezamenlijk naar de verschillende mogelijke maatregelen kunnen kijken (knoppensessies).

11. Waar worden de maatregelen genomen, het is belangrijk om te kijken naar de haalbaarheid.

Dat is precies de reden waarom wij u uitnodigen om gezamenlijk te kijken naar het verbeteren van de waterkwaliteit met behoud van gebruiksfuncties. Dankzij de nieuwe inzichten kunnen we nu kijken naar welk effect de maatregelen gezamenlijk hebben en daardoor verschillende sets aan maatregelen (varianten) beschouwen; ‘aan verschillende knoppen draaien’ (knoppensessies).

12. Kunt u aangeven hoe helder het meer gaat worden?

De KRW normering voor een M27 type waterlichaam (Paterswoldsemeer) gebaseerd op het zomergemiddelde, is 90 cm doorzicht. Het huidige zomergemiddelde doorzicht varieert de laatste vijf jaar tussen 55 en 68 cm, met een gemiddelde van 61 cm. Als nutriënten nog verder gereduceerd worden is door de afname van blauwalgenbloeien (lees cyano chlorofyl-a) een verbetering van enkele tientallen centimeters te verwachten. De KRW- norm van 90 cm wordt dan waarschijnlijk gehaald. Het Paterswoldsemeer gaat naar alle waarschijnlijkheid niet veel helderder worden dan 90 cm doorzicht, omdat uit de waterbodemonderzoeken van Medusa en B-Ware en uit de waterplantenstudie van Bureau Waardenburg (2019) blijkt dat zwevende slibdeeltjes uit de verweekte sliblaag ook in belangrijke mate voor lichtuitdoving zorgen.

13. Mag je wel waterplanten schuiven i.p.v. maaien?

Er zijn meerdere manieren naast het maaien, maar als je de bodem zoveel mogelijk met rust laat kan de bodem herstellen. Er zijn meerdere vormen van onderhoud toepasbaar waarbij de bodem niet geroerd wordt. Opwervelen van slibdeeltjes dient altijd zoveel mogelijk voorkomen te worden. Als het water te troebel wordt kunnen waterplanten en andere organismen afsterven.

14. Het Markermeer groeit dicht, maar is veel dieper. Hoe kan dit?

Het Markermeer is inderdaad dieper, maar heeft vermoedelijk ook een beter doorzicht. Hoewel wij het systeem van het Markermeer niet goed kennen en ook niet weten wat het omslagpunt is van troebel naar helder is, hebben wij het vermoeden dat de externe belasting hier heel laag is (dus ook weinig lichtuitdoving door bijvoorbeeld blauwalgenbloeien) maar dat de bodem nog wel voedselrijk is. Indien deze aanname klopt, hebben waterplanten bij voldoende licht en nutriënten in de bodem ideale omstandigheden om te gaan woekeren.

15. Hoe heeft het kunnen gebeuren dat er 10 jaar geleden aan Brussel is gezegd dat er 25 hectare moeras als voldongen feit aangelegd kan worden in dit meer?

De set aan maatregelen voor fase 2 is in 2015 vastgesteld en gebaseerd op de watersysteemanalyse 2010. Destijds waren er nog geen modellen beschikbaar, zoals de PC Lake modelering, de KRW verkenner en de ecologische sleutelfactoren die bij de watersysteemanalyse in 2019 wel zijn toegepast. Een veelgebruikte methode aan de vooravond van de KRW was om op basis van expert judgement de benodigde hectares op 10% van het totaal areaal open water vast te stellen. Het Paterswoldsemeer is 250-270 hectare, dus 10% is 25-27 hectare.

Nu hebben we beschikking over verschillende modellen. Deze modellen en voortschrijdende inzichten (ondersteund met betere monitoring), zorgen ervoor dat maatregelen nu anders ingevuld kunnen worden. Zo kunnen we het benodigde areaal in combinatie met andere maatregelen nu veel beter uitrekenen. Dit doen we door PCLake toe te passen in samenwerking met Arcadis en onderzoeksbureau NIOO.

16. Doelen en maatregelen worden met elkaar verward.

De huidige waterkwaliteit wordt getoetst aan de hand van vastgestelde normen en doelen voor een goede waterkwaliteit (het GEP). Om deze normen en doelen te halen zijn maatregelen nodig. Wanneer deze maatregelen niet haalbaar blijken, kan gebruikt gemaakt worden van bepaalde uitzonderingsbepalingen (zie KRW wetgeving). Dergelijke keuzes voor het wel of niet gebruik maken van deze uitzonderingsbepalingen heeft het waterschap in vorige planperiodes al gemaakt. Zo zijn bepaalde maatregelen destijds niet haalbaar gebleken en kon het doel voor onder andere vis, macrofauna en overige waterflora worden aangepast en afgestemd op de situatie van het Paterswoldsemeer.

Doordat het waterschap het ecologisch functioneren van het Paterswoldsemeer nu anno 2020 beter in de vingers heeft door o.a. monitoring van de waterkwaliteit, nieuwe inzichten en ook door de beschikbaarheid van wetenschappelijke modellen zijn andere (nieuwe) oplossingsrichtingen (maatregelen) mogelijk. De doelen blijven wel hetzelfde. Het waterschap onderzoekt nu de mogelijkheden om steviger in te zetten op bronreductie, mogelijk is hierdoor minder areaal moeras nodig. Op 24 februari hoopt het waterschap u hier meer over te kunnen vertellen.

17. Het is eenrichtingsverkeer vanuit het waterschap, maatregelen lijken al vast te liggen. De belangen van ondernemers en recreatie zijn onderbelicht.

Het waterschap is zich daar van bewust. Bij het vaststellen van de maatregelen voor fase 2 heeft het waterschap wel verschillende belangenorganisaties betrokken, maar niet de gebruikers van

het meer (bewoners, recreatieverenigingen, ondernemers, etc.).

Om die reden kiest het waterschap voor een gewijzigde aanpak, waardoor er bij het bepalen voor de maatregelen voor fase 3 meer ruimte is voor de directe omgeving om mee te denken. Op deze manier willen we de verschillende belangen beter meenemen in de voorkeursvariant (set aan maatregelen).

18. Met betrekking tot het getoonde groen, geel en rood schema, waar zou het waterschap tevreden mee zijn, dit is toch al een dikke 7 of 8?

Dit is geen 8 eerder een 4 of 5. Qua algemeen fysisch chemische parameters gaan we inderdaad de goede kant op, maar deze parameters zijn ondersteunend aan de biologie en van ondergeschikt belang. De biologische parameters vis, macrofauna, overige waterplanten en fytoplankton vormen het onderwaterleven van een ecosysteem en scoren geen van allen goed (soms zelfs slecht of ontoereikend!!). Daarnaast hebben we geconstateerd dat het meer toch te zwaar belast is met nutriënten en zich bevindt in een fase tussen helder en troebel. Naast een te hoge belasting is de veerkracht van het systeem veel te laag (tekort aan areaal moeras). Dit uit zich ieder jaar in de vorm van blauwalgenoverlast. Dit is niet alleen voor de ecologie, maar ook voor omwonenden, zwemmers en recreatievaart zeer ongewenst.

19. Volgens citaat uit artikel 4 van het KRW: Lidstaten kunnen afwijken van normen. Pas de normen aan. Recreatie is een belangrijke reden.

De uitdaging is om met behoud van functies, en dus ook recreatieve functies, de waterkwaliteit te verbeteren. Dit willen we behandelen in het vervolgproces. Samenspel omtrent het nemen van de maatregelen vinden we belangrijk zodat we tegemoet kunnen komen aan alle belangen.

20. Vaarrecreatie is niet enige belang, blauwalg moeten we ook niet willen, er is nog wel iets te verbeteren. [opmerking vanuit de zaal]

Het Paterswoldsemeer heeft ieder jaar te kampen met blauwalgenoverlast. Uit de PClake studie is gebleken dat de nutriëntenbelasting te hoog is. Hoewel een blauwalgenvrij Paterswoldsemeer niet valt te garanderen, heeft het waterschap twee belangrijke maatregelen in het vizier om de nutriëntenbelasting te verlagen. Namelijk het aanpakken van de stroomgebieden Leijenloop en de Hoornsedijk. Met deze twee maatregelen wordt de belasting met bijna 30% gereduceerd. De omslag van troebel naar helder wordt hiermee nog niet definitief gerealiseerd, maar de blauwalgenoverlast neemt wel af. Om op natuurlijke wijze blauwalgen de kop in te drukken is meer areaal aan moeras (lees veerkracht) nodig. Hoeveel er nodig is wordt nu uitgewerkt.

AANVULLENDE VRAGEN OP PAPIER

21. Verzadiging ijzerzand?

De verwachting is dat het ijzerzand achter het gemaal de Hoornsedijk na 10 jaar verzadigd is en vervangen zal moeten worden door nieuw ijzerzand. Het waterschap houdt hier inderdaad rekening mee, er zal daarom ook gemonitord worden of het zuiveringsrendement op orde blijft.

22. In hoeverre is Natuurmonumenten betrokken bij de plannen; wat is hun oordeel; hebben ze concrete wensen?

Bij het vaststellen van de maatregelen voor fase 2 zijn de conceptmaatregelen voorgelegd aan verschillende partijen, waaronder ook Natuurmonumenten. Bij uitvoering zijn we met

Natuurmonumenten in gesprek over de inrichting van de afvoerroute van het Paterswoldsemeer dat door het gebied van Natuurmonumenten loopt. Daarnaast heeft het waterschap met hen gesprekken over het peilbesluit, daar waar het over het peil op eigendommen van Natuurmonumenten gaat.

23. In een notitie van Arcadis wordt gesproken over beperken van effecten van recreatie. Zet dat zoden aan de dijk; hoe is dat realiseerbaar?

In het maatregelenpakket fase 2 is een van de opgenomen maatregelen het beperken van de effecten van recreatie. Recreatie kan in deze zin breed opgevat worden. Hieronder valt bijvoorbeeld zeilrecreatie, zwemmen, honden uitlaten en eenden voeren. Uit de presentatie van Bart-Jan Vreman blijkt dat de recreatiedruk maar beperkt effect heeft op de waterkwaliteit.

24. De veerkracht van het meer moet verbeterd worden, o.a. door aanleg van moeraszones. Vergen deze zones na aanleg onderhoud; wiens verantwoordelijkheid is dat?

Deze zones vergen net als ieder andere natuurvriendelijke oever/zone beheer en onderhoud. Het waterschap zal hierover nadere afspraken maken met betrokkenen.

25. Watervogels, wat te doen?

In de winter van 2018-2019 zijn door SOVON veel watervogels geteld op het Paterswoldsemeer. De meeste van deze vogels zijn beschermd, hier kunnen we niet veel aan doen. Een ander deel van de watervogels zijn overzomerende vogels. Denk hierbij aan eenden en bepaalde ganzen die permanent op het Paterswoldsemeer blijven en niet meer verhuizen naar hun zomeroord, terwijl hun soortgenoten dat nog wel doen. Deze overzomerende watervogels zorgen via uitwerpselen op de oevers of in het water voor een forse nutriëntenbelasting. Belangrijkste advies van het waterschap aan de bewoners is: niet voeren! Want door voeren neemt allereerst de belasting toe (tot minimaal 10%!) en daarnaast neemt ook de vogelpopulatie toe wat ook weer leidt tot een toename van de belasting.

26. Visvoer, wat is de belasting?

De belasting vanuit visvoer is marginaal en slechts <1% van de totale belasting.

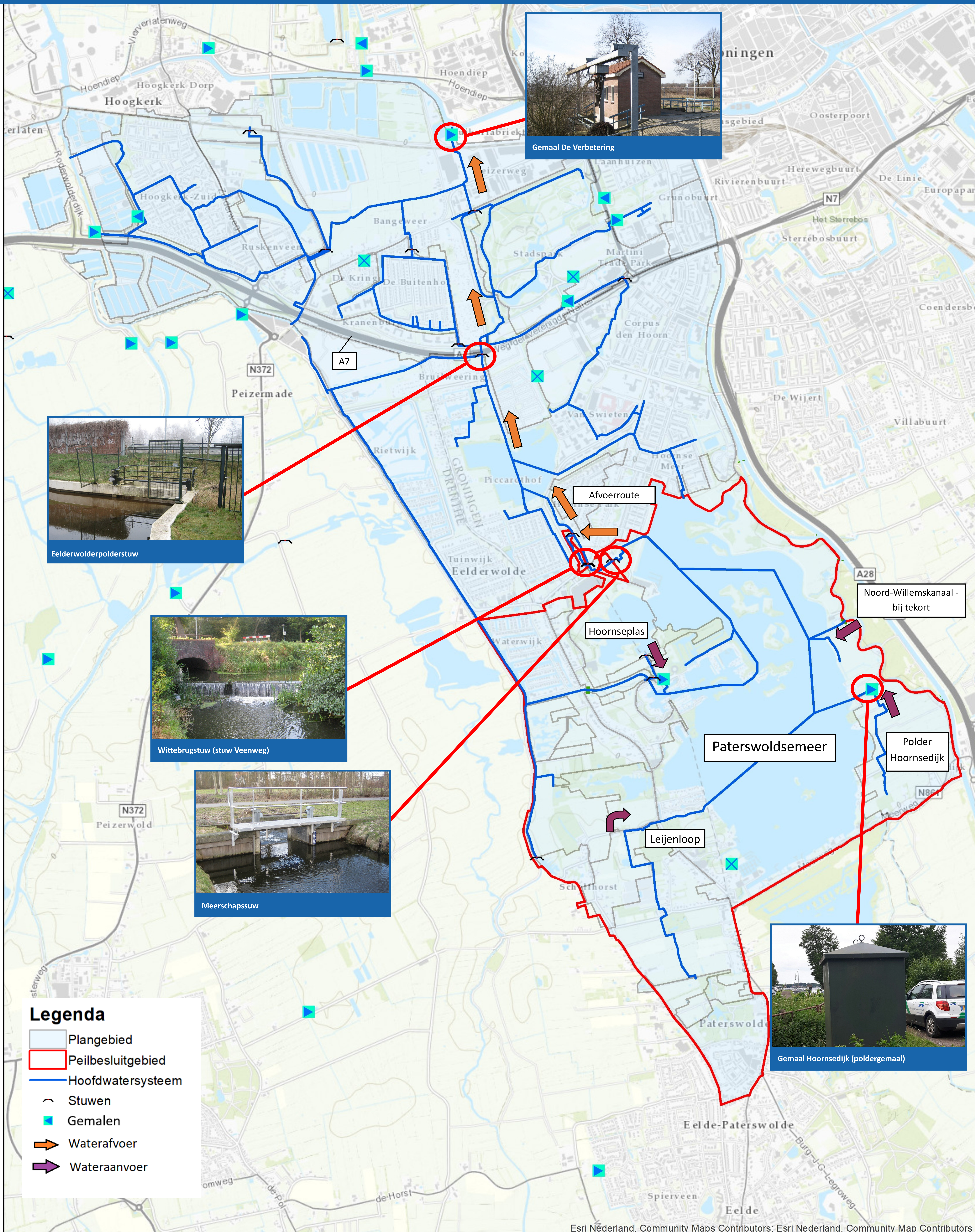
27. Honden, hoe groot is de belasting?

De belasting vanuit honden is marginaal en slechts 2% van de totale belasting.

28. Komt de paling terug?

Naast het KRW project Paterswoldsemeer werkt het waterschap aan nog meer KRW opgaven. Één van die opgaven is het oplossen van migratieknelpunten (vispasseerbaar maken van stuwen, dammen en sluizen). Als al deze migratieknelpunten worden opgelost kan de paling in de toekomst weer vrij door ons hele beheergebied zwemmen. Omdat het Paterswoldsemeer in principe een geïsoleerde plas is, wordt hier minder trekvis zoals paling verwacht dan in onze andere waterlichamen. Onze vismonitoring laat inderdaad zien dat in het Paterswoldsemeer duidelijk minder paling zit dan in bijvoorbeeld het Leekstermeer, maar de soort werd hier wel tijdens alle bemonsteringen (2008, 2012, 2015, 2018) aangetroffen.

Watersysteem Paterswoldsemeer

Legenda

- Plangebied
- Peilbesluitgebied
- Hoofdwatersysteem
- Stuwen
- Gemalen
- Waterafvoer
- Wateraanvoer

TIJDPAD KADERRICHTLIJN WATER PATERWOLDSEMEER

De gebruikte afkortingen worden rechts onderaan de pagina verklaard.

